

Pregón Feira do Libro, Vigo 30 de xuño de 2006

Manuel Bragado

Autoridades, miñas donas e meus senores:

Moito me alegrou o convite dos amigos da Asociación de Libreiros de Vigo proponéndome que fixese a lectura do pregón da Feira do Libro da miña cidade. A reflexión sobre a lectura e sobre a nosa abella da ribeira, revolcado volcán de dinamismos, son dúas das miñas maiores querenzas e preocupacións. Síntome moi honrado de acometer esta difícil encomenda de animar aos meus conveciños a participar activamente nesta Feira do Libro 2006.

Situados no centro deste trapecio, onde vivín tantas tardes da miña nenez, é imposible non lembrar que aquí traballaron durante moitos anos os fotógrafos de minuto, agardando pola súa clientela de jichiños e namoradas que xuntaban as súas miradas dentro dun corazón diminuto de papel. Nin recordar a presenza de Camilo e a súa barquilleira, o home do parisién; nin aqueloutros retirados que pasaban nos bancos, atentos á chegada dos músicos da banda municipal dispostos a interpretar o seu concerto popular diante do estanque onde un alcalde franquista quitou a estatua de Curros Enríquez. Nin aos temibles gardas que nos rifaban se pisabamos algúns dos parterres presididos polas esculturas do oso, do cisne, da hiena, da cabra e polas alegorías do mundo do traballo que cicelaran as mans enormes do pai de Camilo Nogueira.

Esta Alameda, concibida hai máis de cento cincuenta anos como un espazo urbano de privacidade, continúa sendo, a pesar dos seus moitos achaques, o lugar máis acaído para camiñar, xogar, conversar, descansar, amar ou ler no centro da cidade. A nosa Alameda –ao pé do buligar da ribeira, onde se mesturan as fragancias do xardín e da maruxía– sempre foi o espazo da serenidade, un remansiño para vivir con acougo. Razón pola que dificilmente poderíamos atopar un sitio máis acaído ca sombra destas castiñeiras de indias para gozar do aroma dos libros, do noso primeiro pan da cultura; un lugar ideal para instalar este improvisado corredor de lectura que purifica durante dez días o aire de toda a cidade.

Escoller esta ubicación, foi venturosa iniciativa que lle debemos a don Antón Patiño Regueira, o fundador da feira hai máis de trinta anos, en tempos difíciles de entusiasmo nos que era imprescindible levar á rúa os aires de liberdade, galeguismo e democracia dos que son portadores os libros. O inesquecible libreiro de Librouro, desaparecido infelizmente hai un ano, merece o noso recoñecemento; nos nosos corazóns permanece viva a pegada indeleble que deixou a súa memoria de ferro.

Don Antón axudounos a descubrir que camiñar devagariño nesta Alameda, seguindo a liña conformada por milleiros de libros, permite ignorar o estrondo de vitrasas e automóbiles e, porén, identificar o canto dos paxariños; deterse diante das casetas facilita descubrir os múltiples matices da luz que reflicten as edificacións pétreas que rodean este trapecio natural. Fenómenos que pouco deben sorprendernos xa que foron descritas moitas outras utilidades destes obxectos de papel ou cartón que

chamamos libros: iluminar, ensinar, interrogar, acubillar, consolar, divertir, acougar, desacougar, acompañar, enamorar, engaiolar, convencer, apupar a nosa sensibilidade, potenciar a nosa coraxe, animar a compartir, a convivir, a comprender a outros, a viaxar, a decidir...

Os libros, hoxe esas pezas analóxicas impresas dispostas para a lectura, son ferramentas multiusos que axudan aos seus usuarios a vivir, a coñecer como son eles ou como son os demais, xa que, como sinala o escritor Agustín Fernández Paz, están escritos dunha ou doutra maneira cos fíos da vida de cada un dos seus autores. Os libros conteñen o inventario máis completo do mundo e da condición humana.

Os libros son, roubándolle as palabras a Harold Bloom, unha creación memorable que ideou a humanidade para acceder a un dos praceres máis profundos dos que pode gozar un ser humano en soidade: o milagre da lectura, o de participar na natureza única de quen escribe e de quen le; ou, como dicía Borges, os libros son unha prolongación da imaxinación e da memoria de cada lector.

Alén dese espazo de intimidade privilexiada, ademais do esforzo e da disciplina que require o acto da lectura, os libros quedaron vencellados, desde hai dous séculos, aos conceptos de cidadanía e democracia. O escritor Manuel Rivas defende na súa nova novela, *Os libros arden mal*, que quixemos nacesse como primicia nesta feira viguesa, que cada libro é un ser vivo, portador do xenoma humano do seu autor e de todos os seus lectores. Os libros, por esta razón, teñen capacidade de reexistir e reinventarse en cada lectura.

O característico dos libros non é o de presentarse hoxe como unha serie de follas de celulosa, impresas e cosidas ou pegadas, formando un miolo; nin o será no futuro se se presenta baixo a aparencia dunha pantalla de plasma portátil. A alma dos libros, de hoxe ou de mañá, é inmorredoira xa que se atopa na presenza das palabras conformando un tecido textual disposto para a lectura. Eis, reside a perdurabilidade e permanencia diso que chamamos libro, vencellado para sempre coa condición intrinsecamente humana da linguaxe escrita. No século XXI os libros non poden ser definidos polo seu soporte ou aparencia, senón pola actividade que promoven: a lectura. Os libros son máquinas analóxicas ou dixitais xeradoras de lectura.

Razóns todas as sinaladas que subliñan a necesidade de promover a lectura entre a toda a cidadanía. E, entre todas as actividades que a fomentan, poucas hai máis eficaces que a celebración de feiras dos libros, os eventos culturais máis notables e concorridos de cada comunidade local. Unha feira do libro é un gran encontro anual dos militantes fantasía da lectura, dos amantes e seguidores desta multiferramenta xeradora de biodiversidade, coñecementos, praceres e convivencia. Cada feira do libro é unha festa da lectura e un foco de civilización.

A pesar do seu valor intrínseco e dos seus efectos beneficiosos sobre cada individuo e sobre a sociedade, non son estes os mellores tempos para a lectura. O sector da edición afronta hoxe os efectos perversos da homoxeneización cultural provocada

pola globalización. A americanización empobrecedora dos imaxinarios culturais; os cambios de hábitos e de lecer nos lectores, provocados polo actual capitalismo impaciente e pola diabete informativa, que nos impide procesar toda a avalancha de textualidade que recibimos polos medios electrónicos; a concentración da edición e comercialización do libro en moi poucas mans, cos efectos que isto conleva, a desaparición das pequenas librarías de cultura (espazos privilexiados para gozar desta biodiversidade), a minusvalorización do seu valor como produto cultural..., son algúns dos síntomas da crise internacional do libro, da lectura e da edición na que estamos instalados.

Crise a que non é allea, tampouco, o libro galego, unha arboriña medrada nos últimos cincuenta e cinco anos, que agora, cando xa ten un porte significativo, resiste á intemperie os efectos dunha ventoeira que pode tronzala. O, ata agora, escaso interese das administracións no fomento da lectura pública (apenas contamos cunha dotación de 1,12 volumes nas bibliotecas públicas por habitante, case a metade do índice da Unión Europea, 2,10; apenas gastamos cada ano en novas adquisicións 0,66 euros, moi lonxe dos 1,80 euros da media europea); os efectos devastadores que sobre a viabilidade das editoriais e librarías provoca a xeralización da modalidade de préstamo da gratuidade do libro de texto ou a hemorraxia de prestixio do uso habitual dunha lingua que como a area da praia semella esvarar nas nosas mans... son circunstancias que agoiran as máis serias dificultades para a vida desa arboriña chantada hai cento cincuenta anos polo impresor pontevedrés José Primitivo Vilas, editor d' *A gaita gallega* de Xoán Manuel Pintos, o primeiro libro, como tal, editado en galego.

Dificultades ás que non son alleas as librarías independentes asediadas tanto pola sobreproducción dos editores, que privilexian a edición de títulos coiunturais de dubidosa pertinencia cultural e impiden o mantemento dos libros de fondo; pola citada modalidade de préstamo e as políticas abusivas de descontos, que xa está levando ao peche dalgunhas; como pola desvalorización do libro como ben cultural, reducido a mera mercadoría impresa, como demostran algunhas grandes superficies que chegan a saldar os libros ao quilo, como as toallas na feira de Valença.

As librarías, como as propias feiras do libro, a pesar da súa fragilidade actual, son espazos de biodiversidade cultural, e como tales deben ser mimados e protexidos como institucións indispensables para o benestar da comunidade. A supervivencia da librería é, como a causa social da lectura, un auténtico problema de estado. Cada palabra impresa posúe o ADN do seu autor, cada páxina editada expresa o soño do seu editor, cada libro publicado constitúe un neurotransmisor de vida e coñecemento, cada librería aberta funciona coma un pulmón que renova constantemente o aire que respiramos, cada feira de libro expresa os azos de futuro da comunidade de lectores onde se asenta. Dificultades de editores, libreiros e bibliotecarios que, lonxe de desanimarnos, deberían obrigarnos a repensar cál debe ser o novo vieiro a seguir para preservar a frescura do pan da cultura, deste produto que é un ben cultural, indispensable para garantir o benestar á calquera sociedade.

Estou certo que o sector do libro en Galicia non vai desistir nin se vai resignar á agardar que o seu pan quede reseso. O interese das novidades que van ser aquí presentadas, a presenza de numerosos autores e autoras da nosa punxente República das Letras dispostos a intimar con lectores e lectoras, a variedade de sabores presentes nas casetas (dende a ficción narrativa ao ensaio, dende as grandes obras de referencia aos títulos de divulgación) testemuñan o pulo recuperado desta feira viguesa que hoxe inauguramos.

Agardo que durante a vindeira semana este trapecio da memoria e do futuro volva ser o punto de encontro de milleiros de militantes fantasía da lectura. Dos pequenotes e dos avós, recuperando a fermosa tradición de punto de encontro interxeracional que sempre mantivo a nosa Alameda. Encrucillada de todos aqueles que defendemos este pan nutritivo como un vehículo privilexiado para proporcionar pracer e coñecemento, en medio dunha vertixe homoxeneizadora que todo o arrasa. Baixemos á Alameda como militantes Fantasía que fomos e que somos. Defendamos e gocemos entre os libros.

Moitas grazas.